

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาและการรักษาโรคด้วยการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสังเกต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามี 3 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ ผู้ถ่ายทอด ผู้รับการถ่ายทอด และผู้รักษาโรคด้วยการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา ข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาและนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายแบบพรรณนา

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของภูมิปัญญาและการรักษาโรคด้วยการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา จากการศึกษากับ หมอคำมูล เข็มขาว ผู้มีความรู้ด้านการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา พบว่าการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนาเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาช้านานจากดินแดนสิบสองปันนา โดยมีลักษณะพิเศษ คือ ไม่ใช้การกดหรือบีบและใช้เวลาในการนวดไม่นานเกินไป แต่จะเป็นการดึงเส้นออกจากซอกกระดูก โดยจุดหลักของการดึงเส้นอยู่ที่ คือ เส้นกระดูกสันหลัง กระดูกบั้นเอว หัวไหล่ บ่า แขน และเท้า และเริ่มนวดบริเวณเส้นหน้าท้องก่อน มีประโยชน์ทำให้เส้นที่ผ่านหัวใจ เส้นที่ผ่านปอด ระบบหายใจ ระบบสูดเลือด ให้ทำงานได้ปกติและมีประสิทธิภาพมากขึ้น หลังจากนวดท้องแล้วจะนวดทั่วร่างกายและเน้นบริเวณที่มีปัญหาเจ็บป่วย

2. กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา ของ หมอคำมูล เข็มขาว ในฐานะผู้ถ่ายทอดการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา ซึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากพระภิกษุและผู้อาวุโสที่ปฏิบัติธรรมในวัดพระนอนขอนม่วง ตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2493 เพื่อให้นวดให้พระเพื่อผ่อนคลายความปวดเมื่อย โดยมีการเรียนรู้ด้วยวิธีการบอกกล่าว สอน แนะนำ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ฝึกให้ทำตาม และปฏิบัติจริง ใช้เวลาในการเรียนประมาณ 5 ปี แต่ไม่ได้ประกอบอาชีพด้านนี้ หมอคำมูล เข็มขาว ได้เริ่มกลับมาศึกษาเพิ่มเติมด้านการนวดนี้เมื่อปี พ.ศ. 2540 ด้วยเหตุผลด้านครอบครัวที่สูญเสียบุตรชายจากการเจ็บป่วยและรักษาไม่ได้ โดยการเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานราชการเพื่อประกอบอาชีพการนวดและรักษาผู้ป่วย

ส่วนผู้รับการถ่ายทอดในการศึกษาครั้งนี้เป็นบุตรชายของ หมอคำมูล เข็มขาว คือ นายมงคล เข็มขาว เนื่องจากมีเวลาว่างจากงานประจำและช่วยบิดาในการรักษาโรค รวมทั้งเหตุผลทางเศรษฐกิจและความต้องการของสังคมจึงหันมาสนใจที่ประกอบอาชีพนี้ โดยกระบวนการถ่ายทอดและการเรียนรู้ด้วยวิธีการบอกกล่าว สอน แนะนำ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ฝึกให้ทำตาม และปฏิบัติจริง เช่นเดียวกับการถ่ายทอดภูมิปัญญาในอดีต

3. โรคที่สามารถรักษาได้ด้วยการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนาเป็นโรคที่เกิดจากเส้นในร่างกายบกพร่อง วัสดุอุปกรณ์และสมุนไพรที่ใช้ประกอบการนวดสามารถหาได้ง่ายตามครัวเรือน ส่วนความพึงพอใจของผู้ป่วยที่รักษาโรคด้วยการนวดแบบเขี่ยเส้นล้านนา พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่เห็นว่าผลการรักษาดีขึ้นหรือมีอาการทุเลาลง โดยไม่เกี่ยงค่ารักษาพยาบาลแม้ว่าจะมีราคาแพงกว่าการนวดแผนโบราณทั่วไป รวมทั้งมีความชอบพออัธยาศัยไมตรีของ หมอคำมูล เข็มขาว

The purposes of this independent study were to investigate the process of transmitting local wisdom and *Kia-Sen* Lanna massage therapy. The instruments used for collecting data were structural interview and observation. The key informants were an instructor, a learner and 4 patients. The data were analyzed to answer the objectives and presented by description. The results of this independent study were as follows :

1. The history of the process of transmitting local wisdom and *Kia-Sen* Lanna massage therapy, collected from Mr. Kammoon Khemkhaw, the folk medicine. The *Kia-Sen* Lanna was the knowledge transferred from Sipsongpanna Land. The special characteristics of *Kia-Sen* Lanna was pulling up nerves from bones. The main of pulling were backbone, waist, shoulder, arms and feet. Folk medicine started to massage at abdominal surface. The *Kia-Sen* Lanna massage was valuable for heart, lung, breathe system and blood circulation to work normally and more efficiency. After massaging at abdominal surface, the massager will move to the body and emphasized on problem area.

2. For learning process of the *Kia-Sen* Lanna, Mr. Kammoon Khemkhaw a folk medicine who transferred this local wisdom, was learnt from seniorities and monks at Pra non-khonmoung Temple, Tambon Donkaew, Maerim District, Chiang Mai Province in 1950. The objective of the massage for massaging monks. Mr. Kammoon Khemkhaw was learnt by doing and closed supervision for 5 years. Mr. Kammoon Khemkhaw didn't used this local wisdom for career until he lost his children from sickness. He started to recall this local wisdom and participated in training courses from public health sector in 1997.

For a learner of the *Kia-Sen* Lanna was Mr. Mongkol Khemkhaw. He was a son of Mr. Kammoon Khemkhaw. Mr. Mongkol Khemkhaw was interested in this massage because of economic and social factors – better income and honor. The process of transferring and learning was by doing and closed supervision.

3. *Kia-Sen* Lanna could cure the symptom of nerves diseases. The accessories and herbs for treatment were easy to find in the house. For satisfaction of patients after getting massage were high level because of effectiveness and friendliness.